Nr 18

Finansutskottets betänkande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1972: 43 med förslag till lag med särskilda bestämmelser om riksbankens sedelutgivning, m. m.

Kungl. Maj:t har i propositionen 1972: 43 under åberopande av utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 3 mars 1972 föreslagit riksdagen att

1. antaga ett vid propositionen fogat förslag till lag med särskilda bestämmelser om riksbankens sedelutgivning,

2. medge, att riksbanken för tiden den 1 juli 1972—den 30 juni 1973 fritas från skyldigheten att vid anfordran inlösa av banken utgivna sedlar med guld efter deras lydelse, dock med rätt för riksbanken att före utgången av denna tid åter uppta inlösningen av bankens sedlar, om förhållandena ger anledning till detta.

Det vid propositionen fogade lagförslaget är av följande lydelse:

Förslag till

Lag med särskilda bestämmelser om riksbankens sedelutgivning[1]

Härigenom förordnas, att under tiden den 1 juli 1972—den 30 juni 1973 följande särskilda bestämmelser skall gälla i stället för bestämmelserna i 9 § och 11 § första stycket lagen (1934: 437) för Sveriges riksbank.

1 § Riksbanken får utge sedlar till ett belopp av högst fjorton miljarder åttahundra miljoner kronor.

2 § Under tid då riksdagen ej håller session får Konungen på framställning av fullmäktige i riksbanken och efter hörande av fullmäktige i riksgäldskontoret medge riksbanken att utge sedlar till ett belopp av ytterligare högst sjuhundra miljoner kronor, om det är nödvändigt med hänsyn till utomordentliga omständigheter. Blir sådant medgivande icke godkänt av riksdagen inom tjugo dagar från början av nästa session, upphör medgivandet att gälla vid utgången av nämnda tid.

3 § Som riksbankens metalliska kassa räknas allt guldmynt och omyntat guld som tillhör riksbanken.

[1] Senaste lag i ämnet 1971: 148.

Utskottet. De föreslagna särskilda lagbestämmelserna rörande riksbankens rätt att utge sedlar är i princip identiska med de bestämmelser som riksdagen antagit under en lång följd av år (FiU 1971: 48, rskr 328).

Det enda som ändrats från år till år är maximibeloppet för riksbankens sedelutgivning. Som framgår av riksbanksfullmäktiges i propositionen refererade skrivelse av den 27 januari 1972 har sedeltaket i genomsnitt höjts med 680 milj. kr. per år under den senaste 10-årsperioden. Efter en långsam stegring i den faktiska sedelmängden under åren 1969 och 1970 steg densamma ovanligt kraftigt i fjol — med närmare 1 400 milj. kr. Fullmäktige anser det uppenbart att förra årets höga ökningssiffra sammanhänger med den slopade bankgarantin för checker. Denna faktor hade säkerligen sin betydelse i sammanhanget, men beräkningar som utskottet låtit utföra pekar på att den trendmässiga ökningen i allmänhetens sedelinnehav och effekten av inlåningsräntornas sänkning — med hela 2 % under loppet av 1971 — spelat en betydligt större roll.

Liksom departementschefen ansluter sig utskottet till fullmäktiges förslag att man i fråga om maximibeloppet för sedelutgivningen bör utgå från den långsiktiga trenden och schablonartat höja sedelutgivningsrätten med belopp som kan antas svara mot denna trend. Med hänsyn till att i slutet av fjolåret med då gällande bestämmelser förelåg en outnyttjad sedelutgivningsrätt på över 1 miljard kr. bör enligt utskottets bedömning den föreslagna höjningen med 600 milj. kr. vara tillräcklig för tiden den 1 juli 1972—den 30 juni 1973.

Befrielse för riksbanken från den i § 72 regeringsformen stadgade skyldigheten att vid anfordran inlösa av banken utgivna sedlar med guld har medgivits genom årliga beslut av Kungl. Maj:t och riksdagen alltsedan Sverige den 28 september 1931 övergav guldmyntfoten. Utskottet tillstyrker att riksdagen medger riksbanken sådan befrielse jämväl för tiden den 1 juli 1972—den 30 juni 1973.

Utskottet hemställer

att riksdagen

1. antar det vid propositionen 1972: 43 fogade förslaget till lag med särskilda bestämmelser om riksbankens sedelutgivning,
2. medger, att riksbanken för tiden den 1 juli 1972—den 30 juni 1973 fritas från skyldigheten att vid anfordran inlösa av banken utgivna sedlar med guld efter deras lydelse, dock med rätt för riksbanken att före utgången av denna tid åter uppta inlösningen av bankens sedlar, om förhållandena ger anledning till detta.

Stockholm den 18 april 1972

På finansutskottets vägnar
SVEN EKSTRÖM

Närvarande: herrar Ekström (s), Löfgren (fp), Knut Johansson i Stockholm (s), Franzén (s), Burenstam Linder (m), Larsson i Karlskoga (s), Åsling (c), Wirtén (fp), Josefsson i Halmstad (s), Fågelsbo (c), Arne Pettersson i Malmö (s), Brundin (m), fru Thorsson (s) och herr Lindahl (s).

MARCUS BOKTR. STHLM 1972 720045